

Spis treści

Słowo wstępne (Piotr Błędowski)	9
Wprowadzenie – Post-pandemiczna Polska (Artur Bartoszewicz, Krzysztof Księżopolski, Andrzej Zybała)	11
Wymiar teoretyczny polityki publicznej w czasach pandemii	
Polityka przestrzenna i jej uwarunkowania w okresie pandemii COVID-19. Zagrożenia, wyzwania i reakcje władz publicznych (Maciej J. Nowak, Andrzej Zybała)	19
Wstęp	20
Narzędzia polityki przestrzennej	22
Dylematy o charakterze proceduralnym	25
Dylematy związane z nowym kierunkiem polityki przestrzennej	30
Podsumowanie	32
Pandemia COVID-19 z perspektywy teorii ryzyka (Andrzej Klimczuk)	35
Wstęp	36
Ogłoszenie pandemii COVID-19 jako zaistnienie globalnego ryzyka	38
Wybrane powiązania pandemii COVID-19 z teoriami ryzyka	40
Gotowość na ryzyko wystąpienia pandemii COVID-19 i jej zwalczania	44
Potencjalne skutki i dalsze ryzyka związane z pandemią COVID-19	51
Podsumowanie	55
Konsumpcja zrównoważona w kontekście COVID-19 – redefinicja pojęcia i rola usług publicznych (Anna Horodecka)	58
Wstęp	59
Zmiany akcentów w podejściach do definiowania zrównoważonej konsumpcji	60
Czy istnieje związek między zrównoważoną konsumpcją a nierównością?	64
Co Veblen i Bourdieu wnoszą do zrozumienia nierówności i nierównoważonej konsumpcji?	66
COVID-19 – wyzwanie dla polityki	72
Podsumowanie	73

Wymiar polityki społecznej w czasach pandemii

Nieczynna do odwołania. O kulturze w czasach pandemii COVID-19 (Anna Anetta Janowska)	79
Wstęp	80
Specyfika SKK i ich znaczenie dla gospodarki w Polsce	81
Wsparcie dla kultury w czasie pandemii	82
Odmrażanie kultury	87
Artyści, twórcy i ludzie kultury: kryzys i wsparcie	88
Podsumowanie	93
 Wpływ pandemii koronawirusa na politykę wobec niepełnosprawności i starości (Magdalena Kocejko, Rafał Bakalarczyk, Paweł Kubicki)	96
Wstęp	97
Wpływ pandemii na funkcjonowanie usług publicznych	98
Działania instytucji publicznych w sytuacji kryzysu	105
Podsumowanie	109
 Społeczna odpowiedzialność uczelni w Polsce w dobie pandemii COVID-19 (Ewa Jastrzębska)	114
Wstęp	115
Koncepcja społecznej odpowiedzialności uczelni	116
Rozwój idei społecznej odpowiedzialności uczelni w Polsce	119
Pandemia koronawirusa w Polsce a polskie szkolnictwo wyższe	121
Polskie uczelnie w walce z koronawirusem	124
Podsumowanie	127

Wymiar polityki gospodarczej w czasach pandemii

Tymczasowe środki pomocy publicznej w okresie pandemii COVID-19 odpowiedzią UE na kryzys gospodarczy. Modele pomocy publicznej w wybranych krajach i koncepcja wsparcia zaproponowana przez UE (Artur Bartoszewicz)	135
Wstęp	137
Szoki popytowe i podaży jako skutek pandemii COVID-19 oraz programy łagodzenia kryzysu gospodarczego i wzmocnienia gospodarek	138
Pierwsza reakcja UE na kryzys COVID-19 w perspektywie europejskiej i globalnej	141
Możliwość stosowania pomocy publicznej w pakietach pomocowych w początkowej fazie pandemii	143
Zmiana podejścia UE do walki ze skutkami pandemii COVID-19 – instrument <i>Next Generation EU</i>	145
Pomoc publiczna w UE przed kryzysem COVID-19 i wprowadzenie przez KE tymczasowych środków pomocy publicznej w jego obliczu	146

Skala i zakres programów pomocowych wrażanych przez państwa członkowskie UE w walce z kryzysem	150
Podsumowanie	172
Polityka energetyczna i klimatyczna w dobie pandemii koronawirusa – perspektywa Polska, regionalna i globalna (Krzysztof Książkowski)	176
Wstęp	177
Bezpieczeństwo energetyczne jako kluczowe wyzwanie na początku pandemii	178
Restrukturyzacja górnictwa w czasie pandemii	182
Efekty pandemii na rynku surowców i ich efekty dla przedsiębiorstw sektora energetycznego i paliwowego	183
Uwarunkowania geostrategiczne pandemii	186
Wychodzenie z kryzysu a polityka klimatyczno-energetyczna	187
Podsumowanie	189
Zakaz podróżowania i zamrożenie sektora turystyki jako światowe narzędzia polityki przeciwdziałania pandemii COVID-19 i ich historyczny koszt (Katarzyna Obłąkowska)	193
Wstęp	194
Sytuacja światowa przed pandemią COVID-19	195
Rola turystyki w przedpandemicznej gospodarce Unii Europejskiej	198
Turystyka w Polsce przed pandemią	203
Wybuch pandemii COVID-19	205
Wprowadzenie zakazu podróżowania oraz zamrożenie sektora podróży i turystyki	208
Stopniowe znoszenie restrykcji	211
Prognozy strat sektora turystyki	212
Podsumowanie	214
Europejski i polski przemysł po pandemii. Kluczowe aspekty wpływu COVID-19 na przemysł wraz z wnioskami dla polityki publicznej (Maciej Mierzwiński)	221
Wstęp	222
Ogólna sytuacja w przemyśle w okresie pandemii	223
Zmiany w przemyśle na skutek pandemii	225
Podsumowanie	231
Wpływ pandemii COVID-19 na rozwój najbardziej ubogich państw świata (Filip Kaczmarek)	234
Wstęp	235
Wpływ pandemii na gospodarkę i zakres ubóstwa w LDCs	237
Zagrożenia dla LDCs wynikające z pandemii	242
Podsumowanie	250

Wymiar wyzwań opieki zdrowotnej w czasach pandemii

Pandemia jako doświadczenie zbiorowe. O typowych i ponadczasowych reakcjach społeczeństw na zagrożenia zdrowotne (Stefan Konstańczak)	257
Wstęp	259
Pandemie jako przedmiot badań z zakresu historii medycyny	260
Metodologiczne założenia	262
Bezpieczeństwo zdrowotne	263
Zarządzanie antykryzysowe w warunkach pandemii	266
Analiza i ocena wyników	269
Podsumowanie	271
System Ochrony Zdrowia 2.0 w Polsce, czyli Ministerstwo Sportu, Zdrowia i Polityki Społecznej (Marek Woch)	275
Wstęp	276
Holistyczne podejście do zdrowia i choroby człowieka	277
Działy administracji rządowej	281
Centralizacja struktur Narodowego Funduszu Zdrowia w zakresie organizacji oddziałów wojewódzkich NFZ	282
Propozycja rozwiązań ustrojowych dotyczących centralizacji zadań w systemie ochrony zdrowia	283
Podsumowanie	285
Bezpieczeństwo i higiena pracy w dobie pandemii COVID-19 a poszanowanie podstawowych praw pracowników (Jolanta Drobot)	288
Wstęp	289
Pomiar temperatury ciała pracowników	290
Zobowiązanie pracownika do wykonania testu na obecność SARS-CoV-2	295
Podsumowanie	297
Legislacja w czasach pandemii (Iwona Wrześniewska-Wal)	301
Wstęp	302
Stan legislacji przed pandemią	303
Legislacja w czasach pandemii	305
Jesienna strategia walki z pandemią	309
Podsumowanie	310
Noty o Autorach	313

Słowo wstępne

Pierwszy kwartał 2021 r., kiedy książka, którą mają Państwo w rękach, oddawana jest do druku, to czas, kiedy nie umiemy jeszcze określić, na jakim etapie pandemii COVID-19 jesteśmy. Z nadzieją patrzymy na szczepionkę, która ma nas ochronić przed tą chorobą i czekamy na powrót do normalności. Niezależnie od faktycznego etapu pandemii i jej dalszego przebiegu, można jednak uznać, że oto jesteśmy na początku dyskusji na temat roli państwa i administracji publicznej w takich kryzysowych sytuacjach, jak obecnie przeżywana. Oprócz szczepionki jako środka zabezpieczającego nas przed zakażeniem i jego skutkami, potrzebujemy mechanizmów, zapewniających sprawne funkcjonowanie instytucji publicznych w okresach krytycznych dla społeczeństwa i gospodarki. Normalność, do której powrócimy, nie będzie dokładnie taka sama, jak ta, którą mamy w pamięci. O tym trzeba rozmawiać.

Przygotowana z inicjatywy zespołu Katedry Polityki Publicznej publikacja jest jedną z pierwszych, podejmujących tę problematykę. Powstawała w nietypowym trybie i niejako „na gorąco” odnosi się do zachodzących zmian. Od początku *lock-downu* Internet stał się nie tylko instrumentem nauczania, ale i miejscem dyskusji, także naukowej. Właśnie w wyniku takiej dyskusji, prowadzonej w trakcie kilku webinarium, powstały prezentowane w tym tomie teksty. Niniejsza publikacja cechuje się niewątpliwie – poza aktualnością – walorami naukowymi. Przynosi nie tylko opis zachodzących zjawisk i procesów, ale również ich interpretację, a przede wszystkim wskazuje na możliwe odpowiedzi na pytanie, co dalej?

Naukowo uzasadnione podejście Autorów znajduje odzwierciedlenie w układzie książki. Na jej pierwszą część składają się teksty, dotyczące teoretycznych aspektów polityki publicznej w warunkach pandemii. Uwagi teoretyczne znajdują odniesienie w trzech bardziej szczegółowo omówionych i bliższych praktyce zakresach: polityce społecznej, polityce gospodarczej i polityce zdrowotnej. W przedstawionych artykułach znajdujemy najważniejsze aspekty omawianych zagadnień i wiele wątków wartych dalszej dyskusji.

Gratulując Redaktorom Naukowym inicjatywy i przeprowadzenia wartościowych webinarów, a teraz kontynuacji dyskusji na znacznie szerszym forum dzięki powstałej publikacji, chciałbym podkreślić, że polityka publiczna stanowi jeden z najważniejszych obszarów badawczych, którymi zajmują się pracownicy Kolegium Ekonomiczno-Społecznego SGH w Warszawie. Przygotowana książka pokazuje wyraźnie, jak duża jest jej waga i jak istotne jest prowadzenie takiej polityki, która będzie w stanie skutecznie zareagować na zachodzące zmiany. Jest to szczególnie ważne w warunkach niepewności, tak co do głębokości tych zmian, jak i ekonomicznych podstaw polityki publicznej. Jeżeli każda polityka jest w pewnej mierze sztuką dokonywania wyborów, to specyfika podejmowania decyzji w obecnych warunkach wyraża się między innymi w tym, że uwarunkowania społeczne i zdrowotne zmieniają się bardzo szybko, wymagając od polityki publicznej wyjątkowo dużej elastyczności. Wydaje się też, że im lepszą diagnozą sytuacji wyjściowej dysponowały podmioty tej polityki, tym większa była szansa na szybkie podjęcie właściwych działań.

Jestem przekonany, że rozpoczęta dyskusja nad polityką publiczną w trakcie i po pandemii powinna być kontynuowana. Dziękując zatem Autorom i Redaktorom tej książki za wartościową pracę, zapraszam Ich razem z PT. Czytelnikami do kontynuowania tej dyskusji pod egidą Katedry Polityki Publicznej i Kolegium Ekonomiczno-Społecznego.

Piotr Błędowski
Dziekan Kolegium ES SGH